

Algemeen

Varen is een fantastische sport, maar zoals bij zo veel sporten zijn er gevaren aan verbonden. Je neemt onder meer deel aan het verkeer op het water.

Het is daarom goed om voordat je gaat varen na te denken over wat de risico's zijn van je vaartocht. Onveilige situaties ontstaan door gebrek aan eigenvaardigheid van jezelf en de bemanning, het (naderende) weer, het vaargebied of de -route en de geschiktheid van de boot om voorgenoemde omstandigheden te bedwingen.

Bedenk voor je gaat varen met wie, wanneer, waar en hoelang je er op uit trekt. Maak een plan(netje) aan de hand van de volgende aandachtspunten en 'Blijf bij je plan!'

Voor vertrek met een (lelie)boot ga je de volgende punten na:

1. Eigen vaardigheid

Is er een bemanning met voldoende kwalificaties voor het type boot en de omstandigheden waaronder wordt gevaren?

Je hebt een prachtig CWO-diploma gehaald, maar wat betekent dat nu voor jou?

Bijvoorbeeld als je gaat zeilen:

Kielboot I

Personen met het CWO-diploma Kielboot I beheersen de beginselen van het zeilen en kunnen onder gunstige omstandigheden; een rustig vaarwater en een matige wind tot en met 3 Beaufort, zeilen met een zeilboot. Bij Kielboot I worden eenvoudige basisvaardigheden zoals het hijsen en strijken, het sturen, de bediening van de zeilen en het overstag gaan beheerst. Aangevuld met bijbehorende theorie over veiligheid en enkele vaarregels op het water.

Kielboot II

Personen met het CWO-diploma Kielboot II hebben in vervolg op de beginselen van Kielboot I geleerd om onder niet te moeilijke omstandigheden te varen bij een windkracht tot en met 4 Beaufort, op meren en plassen (niet te druk vaarwater, overdag, met voldoende zicht).

Naast de eerdergenoemde basisvaardigheden (Kielboot I) worden ook manoeuvres zoals opkruisen, aankomen aan hogerwal en man over boord, aangevuld met bijbehorende theorie beheerst.

Kielboot III

Personen met het CWO-diploma Kielboot III kunnen onder redelijke omstandigheden tot en met windkracht 6 Beaufort zelfstandig op meren, plassen en kanalen in een zeilboot een dagtocht varen.

Naast de eerdergenoemde basis- en gevorderden vaardigheden kunnen zij aankomen aan hoger- en lagerwal, ankeren, loskomen van de grond. Ook de theorie sluit bij het gevorderden niveau aan.

Bron: www.cwo.nl

Voor een compleet overzicht van alle benodigde kwalificaties zie:

[Infoblad Teamprofielen en bootprofielen](#)

[Infographic Bootprofielen](#)

2. Het weer

Check voor vertrek de weersverwachting over de periode waarop je op het water bent.

- Check de verwachte windsnelheid en richting. Je kunt via vele verschillende websites en mobiele app 's de weersverwachting checken voor je vertrek. Bekende websites zijn die van het [KNMI](#), [Weeronline](#), [Buienradar](#), [Windguru](#), [Windfinder](#) en [Windtyt](#).
- Let dan op de combinatie van weerbericht, vaargebied, boot, bemanning en uitrusting. Windkracht 4/5 op een binnenwater is niet te vergelijken met windkracht 4/5 aan lagerwal

op ruim water, zoals bijvoorbeeld het Hegermeer of Fluessen. Laat je niet verrassen door het weer, houd bij onbestendig weer met kans op buien rekening met plekken om eventueel aan te leggen.

- Neemt de wind de komende uren toe of juist af waardoor je niet meer thuis kan komen?
- Draait de wind waardoor je thuishaven lagerwal wordt?
- Aan welke oever kom je tijdens een tocht het meer op waardoor je te maken kan krijgen met ongewenst hoge golfslag?
- Is er een weersverandering voorspeld zoals onweer of buien met windstoten.

3. Het vaargebied

Is het gebied waar je gaat varen passend bij de vaardigheid en kwalificatie(s) van de bemanning? Baken een gebied af om in te varen dat vrij is van verhoogde risico's zoals een vaargeul, werkboden, ondieptes, waterplanten, spuisluizen of fuiken.

Dagtocht

Niets is zo vervelend om na een lange vaartocht te stranden dan voor een brug of sluis die door welke reden dan ook niet bediend wordt. Voorkom dit door dit van tevoren te checken.

Via de website www.vaarweginformatie.nl kun je scheepvaartberichten, waaronder bijvoorbeeld belangrijke stremmingen, vinden voor je vaartraject. Deze site geeft altijd de actuele stand van zaken.

Informeer vooraf wat in je vaargebied niet is toegestaan of verplicht is, bijvoorbeeld zeilen in de vaargeul, het passeren van een sluis met de motor stand-by, minimale of maximale snelheid.

[Zie ook: Infoblad varen op stromend water](#)

4. De boot

Zorg dat je boot goed is uitgerust en onderhouden.

Uitrusting: [Zie: Infographic bootuitrusting aanbevolen](#) en [bootuitrusting optioneel](#)

Onderhoud: [Zie: Infoblad onderhoud](#)

Voorkom dat je in problemen komt door loszittende harpjes of lijnen. Ga niet varen met een boot met zichtbare schade aan vitale onderdelen zoals bijvoorbeeld zwaardkast, lei-ogen, verstaging of hanenkam. Zorg dat je een anker paraat hebt en alternatieven aan boord hebt om je voort te bewegen zoals riemen of een BB-motor.

Een lielievlet is in beginsel gebouwd voor beschut binnenwater.

5. Persoonlijke uitrusting

De standaard richtlijn is dat door ieder bemanningslid een reddingsvest wordt gedragen, behalve in situaties dat er geen gevaar te verwachten is.

[Zie voor details: Infoblad reddingsvesten](#)

Wanneer je gaat varen word je blootgesteld aan weer en wind. Bedenk voor je uitvaart hoe de situatie op het water is. Deze is niet hetzelfde als op de wal. Een goed zeilpak zorgt dat je droog blijft en niet afkoelt. Het beschermt tegen wind en buiswater, ook op een zonnige dag als het niet regent.

Aan dek wordt gesloten schoeisel gedragen. De kans je tenen te stoten wanneer je op blote voeten, sandalen of op slippers loopt is erg groot. Het is zeer af te raden om aan boord laarzen te dragen. Deze bemoeilijken het zwemmen wanneer je over boord slaat en vormen daardoor een gevaar.

Bescherm je goed tegen zonnebrand. Op het water verbrand je snel. Zorg dus voor voldoende zonnebrandcrème.

Calamiteiten

A. Bij een aanvaring

We hopen dat het je nooit overkomt, maar voor de zekerheid deze checklist:

- Stel de leiding en het bestuur van de groep op de hoogte.
- Spijt betuigen, geen schuld erkennen.
- Naam en adres en naam verzekeringsmaatschappij aan de tegenpartij geven.
- Naam en adres en naam verzekeringsmaatschappij van de tegenpartij noteren.
- Ingeval de tegenpartij schuldig wordt geacht, dient men deze persoonlijk schriftelijk aansprakelijk te stellen.
- Licht in alle gevallen zo snel mogelijk de eigen verzekering over het gebeurde in.
- Als men zelf schuldig wordt geacht, zal de tegenpartij u aansprakelijk stellen. Je dient dan de eigen verzekering in te lichten over de aansprakelijkheidsstelling.
- Naam, thuishaven en registratienummer van het schip noteren.
- Naam en adres van eventuele getuigen noteren.
- Aantekeningen maken van: datum, tijd, plaats, weersgesteldheid, windrichting, windkracht,
- Situatieschets (hindernissen, ondieptes, stroming, eb en vloed, windrichting). Maak zo mogelijk foto's van de situatie en de schade.
- Maak een rapport op over de schade van de tegenpartij.
- Bij grote schade en/of lichamelijk letsel aangifte doen bij de politie.

B. Na het omslaan van de boot

- Tellen of iedereen boven water is.
- Opdragen dat iedereen bij de boot moet blijven.
- Zeil strijken; wanneer dit niet lukt het harpje los maken.
- Trachten het schip overeind te krijgen en leeg te hozen.
- Lukt dit alles niet, dan wachten op hulp in de nabijheid van de boot.
- Trek de aandacht van mede watersporters als hulp noodzakelijk is.

Hulpverlening bij omslaan

- Slaat een boot om, vraag dan hoeveel mensen aan boord waren, controleer eerst of de bemanning volledig aanwezig en niet in gevaar is.
- Controleer of er losse onderdelen wegdrijven en berg deze.
- Tracht de boot weer recht te zetten, strijk de zeilen als dat mogelijk is.
- Is het schip doorgedraaid, dan landvast pakken. De bemanning onder aan het zwaard laten hangen en met de richting van de mast meetrekken. Pas op bij het overeind komen van de boot wanneer het zwaard naar binnen is geschoten. Deze zal bij het rechtekken naar buiten schieten en verwondingen kunnen veroorzaken. Als de mast loskomt, het schip weer met de neus op de wind trekken en daar houden.
- Kijk uit voor de eventueel nog draaiende schroef van de aanhangmotor: motor uitzetten.

Algemene tips

- Ga niet in de weg liggen op nauwe plaatsen, zoals bijvoorbeeld bij bruggen en sluizen.
- Houd je aan de instructies van sluis- en brugwachters. Die weten precies wat ze doen en waarom ze het doen. Bovendien hebben ze het overzicht dat jij mist.
- Een schipper van een groot (leeg) vrachtschip kan een deel van het vaarwater vóór zijn schip niet overzien. Ga daarom nooit vóór een groot schip varen!
- Haal geen flauwe grappen uit. Dat kan gevaarlijk zijn.
- Er is op een boot maar één schipper, deze is verantwoordelijk voor schip en bemanning.
- Zorg voor voldoende reservemateriaal en gereedschap.
- Controleer je boot voordat je vertrekt, als je twijfelt over de staat van de boot overleg dan eerst met de leiding.
- Zorg er bij het wegvaren voor dat niet iedereen tegelijk afduwt. Wacht even tot je voorganger weg is. Let ook op andere schepen, hoge golven en zuiging.
- Zorg voor een verbandtrommel aan boord. Voor de vlet een EHBO-reisset, voor wachtschepen een EHBO-koffer A.
- Brildragers kunnen een borglijntje aan hun bril hebben.

- Ringen en sieraden bij voorkeur thuislaten, horloges moeten waterdicht zijn.
- Niet op laarzen, slippers, sandalen of blote voeten aan boord.
- Zwemmen in ondiep water alleen met zwemschoentjes.
- Niet over doften lopen of op het voordek staan.
- Schoten niet vastzetten of om handen wikkelen.
- Nooit handen of voeten gebruiken om het schip af te houden. Houdt de boot af aan de voorstag of de reling.

Veiligheidstips voor de leiding

Het veilig varen is een voortdurende zorg voor de leiding. Enige tips om aan te denken zijn:

- Controleer samen met de bootsman ieder schip vóór het afvaren.
- Zorg dat de scouts vertrouwen in hun eigen kunnen hebben, geen overschatting; stuur ze nooit het water op als ze merkbaar bang zijn.
- Voorkom gevaarlijke situaties als omslaan, aanleggen bij harde walkanten, het nodeloos aan de lagerwal varen of bij grote schepenconcentraties; mijd drukke vaarwateren.
- Stel de verplichting dat alle scouts minimaal zwemdiploma A hebben.
- Tracht scouts die het koud hebben tijdig op te merken en ze te helpen om onderkoeling te voorkomen.
- Wees alert op het gevaar van een zonnesteek. Zorg dat er voldoende wordt gedronken, zonnebrandcrème wordt gesmeerd en er een petje wordt gedragen.
- Spreek algemene signalen af voor:
  - Ik heb hulp nodig;
  - Onmiddellijk stoppen en vaar terug naar de haven;
  - Sleep formieren.
- Zorg voor een goede verhouding tussen aantal stafboten en aantal (zeil)boten. Deze verhouding is afhankelijk van:
  - Het weer;
  - Ervaring/conditie van de scouts;
  - Kwaliteit van het materiaal;
  - Eigenschappen van het vaarwater;
  - Gebruikte stafboot.
- Per stafboot twee man, anders is goede hulpverlening onmogelijk.
  - Ga met de stafboten niet te ver van de groep weg en zorg dat de verschillende vletten dichtbij elkaar blijven zodat jij hen snel kan helpen en/of zij elkaar kunnen helpen in geval van nood.
  - Wees alert op naderende weersveranderingen.
  - Zorg bij beginners voor "beschut" vaarwater en een veilige omgeving.
  - Denk aan de buitentemperatuur en aan die van het water (in verband met koud of nat worden, het risico op zonnesteek en eventueel omslaan).
- Zorg voor een goede organisatie ten aanzien van medische hulp:
  - Welke arts is bereikbaar en op welk telefoonnummer?
  - Is een goede EHBO-koffer binnen bereik?
  - Maak leiding en scouts bekend met EHBO. Maak de staf en oudere, ervaren scouts bekend met mond-op-mondbeademing.

Aanbevolen inventaris voor (hulpverlenende) stafboot:

- Bedrijfsklaar lichtgewicht anker (er echter rekening mee houdend, dat er op een bepaald moment 2 schepen aan kunnen trekken).
- Ankertros (en extra tros).
- Reddingboei (liefst hoefijzervormig) of drijfkussen (bedrijfsklaar met eraan vast een lijn van 15 meter).
- Bootshaak van ongeveer 3 meter.
- Sleetros/-lijn van 25 meter, kunstvezel, liefst polypropyleen, drijvend.
- Draadtang, mes, divers gereedschap.
- Zoeklicht of sterke zaklantaarn.
- Bij een boordhoogte van meer dan 60 cm, een zwemtrap.

- Rubberputs, hoosvat, emmer of zware pomp.
- Brandblusser (liefst 2).
- EHBO-koffer B
- Reddingvest (1 voor elke opvarende en 1 extra voor het geval er een reddingvest beschadigd raakt).
- Droge kleren (bijvoorbeeld sokken en overall) of een (onderkoelings-)deken.
- GSM en eventueel marifoon.
- Op groot open water¹: vuurpijlen.

Laatste Minuut Risico Analyse (LMRA)

Verdiep je voor je vertrekt in de volgende punten en stel jezelf kritisch en eerlijk de volgende vragen:

1. Ken ik alle veiligheidsvoorschriften voor de locatie waar en de boot waarmee ik ga varen?
2. Heb ik het weerbericht bekeken?
3. Weet de bemanning wat ze moet doen en hoe het te doen?
4. Kan ik hier veilig varen en is de boot geschikt om hier te varen?
5. Heb en gebruik ik een goed reddingvest?
6. Weet ik wat ik moet doen als er toch iets misgaat?

Als je een of meerder van deze vragen met 'nee' beantwoordt ga je niet varen en neem je samen met de leiding maatregelen om het probleem op te lossen. Pas als je daarna alle vragen met 'ja' kunt beantwoorden, ga je met een gerust hart het water op.

[Klik hier om terug te gaan naar de website Scouting Nederland, Nautisch Technische Richtlijnen/Veiligheid](#)

Disclaimer

Ondanks dat Scouting Nederland probeert de infobladen zo up-to-date mogelijk te houden, kan het voorkomen dat er inmiddels nieuwe regelgeving is afgekondigd. De tekst van de geldende wet- en regelgeving is bepalend. Aan deze informatie kunnen geen rechten worden ontleend.

---

¹ Groot open water in Nederland; denk aan IJsselmeer en Markermeer. Midden op het IJsselmeer is de dichtbijzijnde haven op zijn minst toch nog 15 tot 20 km verwijderd, dat betekent in de praktijk al gauw 2 tot 3 uur varen. De golven op het IJsselmeer kunnen zeer kort en hoog zijn, mede doordat het weer snel kan veranderen. Om deze redenen wordt afgeraden om met jeugdleden op groot vaarwater te varen. Het is de verantwoordelijkheid van het groepsbestuur of scoutingboten op groot open water komen.